

Sundhedsaftalen 2015 – 2018

Samarbejdsaftale om voksne borgere med psykisk sygdom

Forord/læsevejledning

Samarbejdsaftalen om voksne borgere med psykisk sygdom er en aftale, der udmønter en af de indsatser, der skal håndteres under Sundhedsaftalen for 2015 – 2018.

Samarbejdsaftalen danner grundlaget for det konkrete samarbejde mellem kommuner og psykiatriske centre i Region Hovedstaden om voksne borgere med psykisk sygdom, der har brug for en indsats fra flere forskellige sektorer.

Aftalen skitserer indledningsvist det fælles værdigrundlag og principperne, der ligger til grund for det tværsektorielle samarbejde. Værdier og hensigter, der er bærende for det tværsektorielle samarbejde og som skal være grundlæggende for samarbejdet, hvis der opstår problemstillinger, der ikke er reguleret direkte i aftalen.

Aftalen er desuden opbygget efter et forløb med henvisning, udredning og behandling samt afslutning af et behandlingsforløb. Aftalen regulerer både samarbejdet under indlæggelsesforløb og ambulante behandlingsforløb.

Endelig indeholder aftalen en række retningslinjer i forhold til samarbejdet om:

- Beboere på botilbud
- Borgere med samtidig psykisk sygdom og misbrug
- Hjemløse
- Borgere med psykisk sygdom og retslig foranstaltning
- Børn i familier med psykisk sygdom

Aftalen afsluttes med et afsnit om det generelle grundlag for samarbejdet, der forholder sig til:

- Ansvarsfordeling
- Kontaktoplysninger
- Kommunikation
- Aftalens løbetid
- Opfølgning på aftalen

Elektronisk aftale

Aftalen skal være let tilgængelig, hvorfor aftalen skal omsættes til en elektronisk udgave. Derved sikres, at aftalen bliver nem og hurtig at orientere sig i.

Det indebærer, at denne aftale indeholder en række gentagelser, når den læses som ”et helt dokument”. Baggrund for disse gentagelser er, at aftalen, når den omsættes til en elektronisk udgave, indeholder de nødvendige oplysninger, når læseren har fundet de afsnit i aftalen, der er relevante for de pågældende medarbejdere.

Indholdsfortegnelse

Indledning – side 5

- Aftalens parter – side 5
- Samtykke – side 5
- Målgruppe og formål – side 6

Henvisning – side 6

- Planlagt behandling – side 6

Samarbejde under ambulat behandling – side 9

- Samarbejde mellem Region Hovedstadens Psykiatri og kommunerne – side 9
- Netværksmøder – side 10
- Generelt om netværksmøder – side 10
- Netværksmøder under ambulat behandling – side 11
- Tilfælde, hvor borger ikke ønsker behandling og/eller kommunale indsatser – side 11
- Information til praktiserende læger fra Region Hovedstadens Psykiatri side 11
- Afslutning af et ambulat behandlingsforløb – side 12

Akut behandling – side 12

Indlæggelse – side 14

- Samarbejde mellem Region Hovedstadens Psykiatri og kommunerne – side 14
- Udskrivningsmentorer – side 14
- Orientering, varsling og færdigmelding – side 14
- Netværksmøder under indlæggelse – side 17
- Afmelding af færdigmelding – genoptagelse af behandling – side 17

Udskrivning – side 17

- Samarbejde mellem Region Hovedstadens Psykiatri og kommunerne – side 17
- Netværksmøde ved udskrivning – side 17
- Udskrivningsaftaler og koordinationsplaner – side 18
- Korte indlæggelsesforløb – side 18
- Overgang til ambulat behandling – side 18

Information til praktiserende læger fra Region Hovedstadens Psykiatri side 19

Særligt i forhold til – side 19

Beboere på botilbud – side 19

- Ambulante behandling – side 19
- Indlæggelse – side 19
  - o Akut indlæggelse – side 19
  - o Planlagt indlæggelse – side 20
- Udskrivning til botilbud – side 20

Borgere med samtidig psykisk sygdom og misbrug – side 21

- Ansvarsfordeling – side 21
- Samarbejde – side 22
- Koordinerende indsatsplaner – side 22

Hjemløse – side 23

Borgere med psykisk sygdom og retslig foranstaltning – side 23
- PSP-samarbejdet – side 23

Børn i familier med psykisk sygdom – side 24

Det generelle grundlag for samarbejdet – side 24

- Ansvarsfordeling – side 24
- Kontaktoplysninger – side 25
- Kommunikation – side 25
- Aftalens løbetid – side 26
- Opfølgning – side 26

Ordforklaring – side 27

Indledning

Region Hovedstaden og kommunerne i regionen har indgået en sundhedsaftale for perioden 2015 – 2018. Aftalen fastlægger rammerne og retningen for det tværsektorielle samarbejde om de borgere, der har brug for en indsats fra både kommuner og hospitaler. Aftalen skal understøtte, at borgerne oplever kvalitet, effektivitet og sammenhæng i deres forløb.

Samarbejdsaftalen om voksne med psykisk sygdom udmønter Sundhedsaftalens krav til det tværsektorielle samarbejde mellem kommuner og Region Hovedstadens Psykiatri i forhold til denne målgruppe. Samarbejdsaftalen revideres som led i implementeringen af sundhedsaftalen.

Aftalens parter

Aftalen er indgået mellem:

- Kommunerne i Region Hovedstaden i forhold til alle kommunale indsatser, som de fælles borgere har behov for. Det indebærer at såvel socialområdet, jobcentre, sundhedsområdet og evt. andre relevante kommunale områder er omfattet af aftalen¹.
- Region Hovedstadens Psykiatri, både i forhold til ambulante behandling, opfølgende behandling og behandling under indlæggelse.

Samtykke

Det er en grundlæggende forudsætning for samarbejdsaftalen, at borgeren har givet samtykke til, at der kan udveksles oplysninger mellem de forskellige aktører, eller at lovgivningen i øvrigt hjemler mulighed for udveksling af oplysninger uden samtykke, jf. sundhedslov, forvaltningslov, persondatalov mv. [link](#).

Målgruppe og formål

Målgruppen er borgere over 18 år, der både har brug for psykiatrisk behandling af psykisk sygdom og kommunale indsatser som følge af psykisk sygdom.

Aftalen har til formål at sikre:

- At borgere med psykisk sygdom får den rettidige og relevante hjælp, behandling og støtte.
- At borgere med psykisk sygdom inddrages aktivt i udredning, behandling og rehabilitering, og er i fokus for indsatsen, uanset om indsatsen ydes af en kommune eller Region Hovedstadens Psykiatri.
- At borgeren oplever en sammenhængende og koordineret indsats på tværs af kommune og Region Hovedstadens Psykiatri.

---

¹ Den Sociale Virksomhed, der er en regional virksomhed, der efter aftale med kommunerne driver botilbud til borgere med psykisk sygdom og borgere med handicap, er ikke en aftalepart. Men de botilbud, der drives af Den Sociale Virksomhed, samarbejder med Region Hovedstadens Psykiatri og andre interessenter efter de afsnit i aftalen, der omhandler samarbejde om boere på botilbud.

- At indsatsen er recoveryorienteret, baseret på inddragelse af borgeren og dennes netværk, herunder pårørende og rehabilitering. Den fælles indsats skal understøtte borgere med psykisk sygdom i at nå de mål – og leve det liv, de ønsker

Kommunerne og Region Hovedstadens Psykiatri er enige om, at der er behov for at arbejde med samtidige og parallelle indsatser med henblik på at fremme aftalens formål og for at sikre at borgere med psykisk sygdom får en oplevelse af en sammenhængende og koordineret indsats - og undgår unødvendig ventetid.

I det følgende er der en beskrivelse af samarbejdet:

- I forbindelse med henvisningen
- Under ambulant behandling
- Under indlæggelse og udskrivning
- I forhold til samarbejdet om særlige indsatsområder, fx beboere på botilbud

Afslutningsvis er der en beskrivelse af grundlaget for det tværsektorielle samarbejde.

Henvisning

Planlagt behandling

Når en borger med psykisk sygdom har behov for behandling af den psykiske lidelse, kan behandlingen enten ske hos den praktiserende læge, hos privatpraktiserende speciallæge² i psykiatri eller på hospitalet (Region Hovedstadens Psykiatri).³

Når der er behov for behandling af den psykiske sygdom i Region Hovedstadens Psykiatri sender borgerens læge en henvisning til den Centrale Visitation i Region Hovedstadens Psykiatri (CVI) [link til CVI](#). De praktiserende læger følger de retningslinjer, der er beskrevet i forløbsbeskrivelser for henvisninger – [link til forløbsbeskrivelser på sundhed.dk](#).

Hvis der opstår et akut behov for behandling, er processen anderledes end det beskrevne - se afsnittet om akut behandling.

Den Centrale Visitation - CVI modtager alle henvisninger til Region Hovedstadens Psykiatri. Henvisningen skal indeholde en henvisningsdiagnose og oplysninger om, hvad der ligger til grund for lægens vurdering af, at det er nødvendigt med hospitalsbaseret psykiatrisk behandling. Hvis der i forbindelse med en henvisning er behov for dialog med den visiterende læge kan Den Centrale Visitation - CVI kontaktes på tlf. 3864 0200 mellem kl. 10.00 – 13.00 på hverdage.

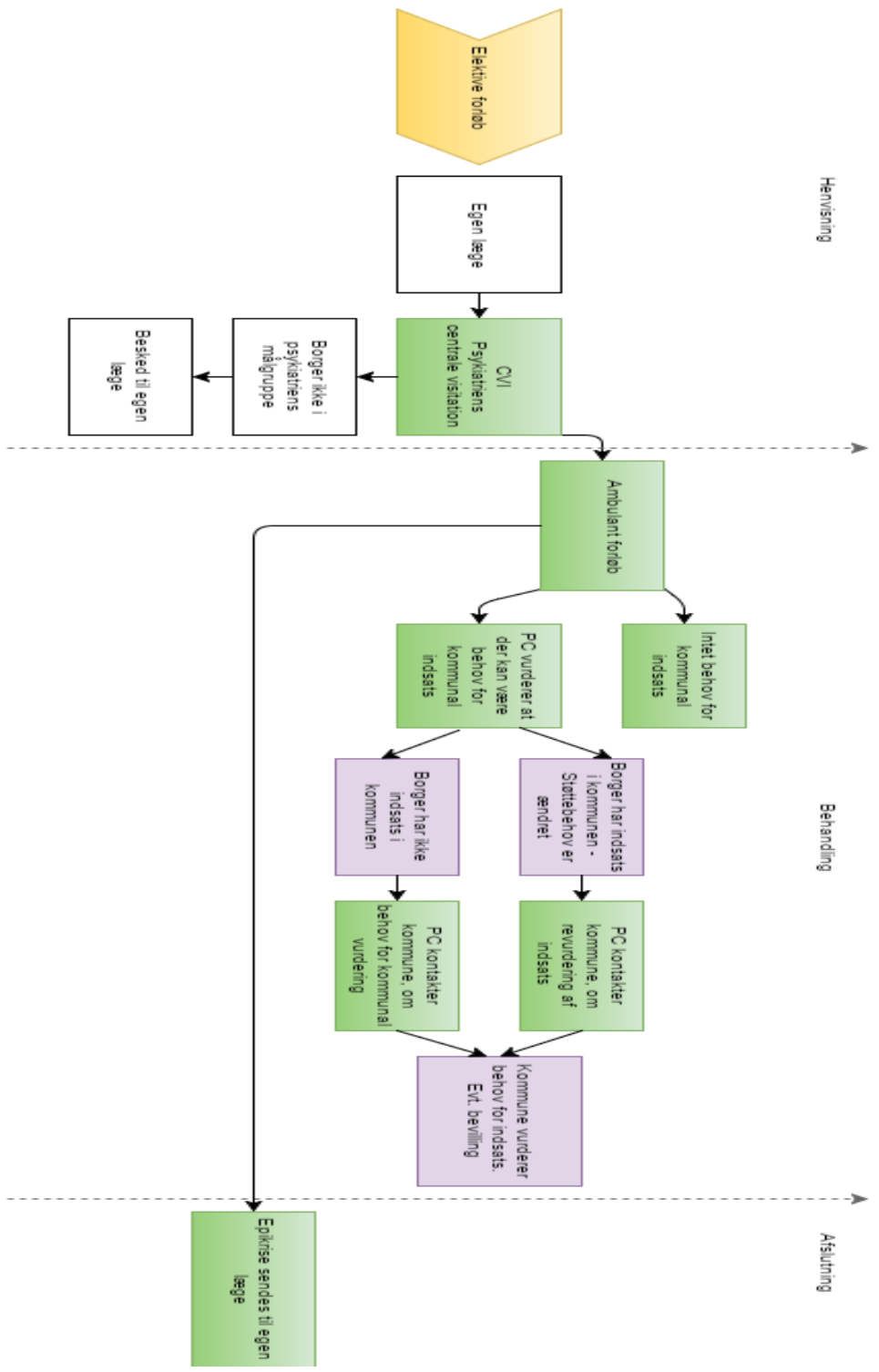
² Privatpraktiserende speciallæger er ikke omfattet af denne aftale.

³ Region Hovedstadens Psykiatri varetager den specialiserede behandling af psykisk sygdom. Når en borgers psykiske sygdom har en sværhedsgrad, der gør, at sygdommen ikke kan behandles hos den praktiserende læge eller hos privatpraktiserende psykiater/psykolog varetages den specialiserede behandling på hospitalsniveau. Der kan enten være tale om ambulant behandling eller behandling under indlæggelse.

Henvisningen skal sikre, at Den Centrale Visitation - CVI på baggrund af oplysningerne i henvisningen kan vurdere, dels om borgeren er i målgruppen for behandling i Region Hovedstadens Psykiatri, dels kan henvise borgeren til det rette behandlingsforløb. Hvis Den Centrale Visitation - CVI ikke kan vurdere henvisningen på grund af uklarhed eller utilstrækkelige oplysninger vil CVI sædvanligvis forsøge at tage kontakt til henvisende læge med henblik på afklaring.

Der går maksimalt 8 dage fra henvisningen er modtaget til patienten får besked [link](#).

Sagsforløbet i elektive (planlagte) forløb er illustreret i diagrammet nedenfor:

Samarbejde under ambulant behandling

Samarbejde mellem Region Hovedstadens Psykiatri og kommunerne

Når en borger påbegynder et ambulant behandlingsforløb i Region Hovedstadens Psykiatri skal Region Hovedstadens Psykiatri undersøge, om borgeren enten får eller kunne have brug for kommunale indsatser. De relevante kommunale indsatser afhænger af borgerens situation og kan derfor være mangeartede, eksempelvis:

- *Sociale indsatser* kan fx være støttekontaktperson, aktivitets- og samværstilbud i socialpsykiatrien, individuel bostøtte eller praktisk hjælp i hjemmet. I sager, hvor borgeren har mere omfattende støttebehov, kan der blive tale om et midlertidigt eller længerevarende botilbud.
- *Sundhedsmæssige indsatser* fra kommunen kan fx være misbrugsbehandling, forebyggende indsats ift. livsstilssygdomme – KRAM, sygepleje eller genoptræning⁴.
- *Forsørgelsesmæssige indsatser* fra kommunen i form af ydelser eller arbejdsmarkedsrettede tilbud.
- *Jobrettede indsatser* kan fx være mentorstøtte, evt. etableret som udskrivningsmentor.

De kommunale indsatser kan iværksættes, når der har fundet en vurdering og visitation sted i kommunen. Indsatserne iværksættes bl.a. på baggrund af lægelige oplysninger om borgerens situation og en socialfaglig udredning af borgeren.

Når borgeren både har brug for hjælp fra kommunen og Region Hovedstadens Psykiatri, vil der være behov for et godt og smidigt samarbejde på tværs af sektorerne. Kommunen og Region Hovedstadens Psykiatri skal i sådanne tilfælde arbejde med samtidige og parallelle indsatser, så borgeren oplever, at hjælpen hænger sammen og er koordineret.

For at tilrettelægge en sammenhængende indsats er der behov for klarhed over, hvem der løser hvilke opgaver, og at det sikres, at sektorerne hver især arbejder med egne kerneopgaver – Region Hovedstadens Psykiatri skal have fokus på udredning og behandling af psykisk sygdom, kommunen skal have fokus på borgerens behov for kommunale indsatser, fx bolig, aktivitets- og samværstilbud, beskæftigelse mv.

---

⁴ Kommunerne skal jf. sundhedslovens § 140 tilbyde vederlagsfri genoptræning til personer, der har et lægeligt vurderet behov for genoptræning efter udskrivelse fra sygehus – jf. sundhedslovens § 84 om genoptræningsplaner. Herudover skal kommunerne i henhold til servicelovens § 86 tilbyde vedligeholdende træning til personer, som på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer har behov herfor.

Arbejdsgruppen vedr. genoptræning, rehabilitering og hjælpemidler, der er nedsat i regi af sundhedsaftalen har primo 2016 iværksat en proces med henblik på udarbejdelse af retningslinjer og kriterier for genoptræning af borgere efter indlæggelse pga psykisk sygdom. Arbejdsgruppens forslag forventes drøftet i den administrative styregruppe for sundhedsaftalen i 2. halvår 2016.

For at sikre dette, skal kommunen og Region Hovedstadens Psykiatri så hurtigt som muligt kontakte hinanden og tilrettelægge den samlede indsats i tæt samarbejde med borgeren og dennes familie og/eller netværk.

Hvis borgeren har påbegyndt et behandlingsforløb i Region Hovedstadens Psykiatri, vil det ofte være Region Hovedstadens Psykiatri, der bliver opmærksom på behovet for samarbejde, og derfor har ansvaret for at kontakte borgerens kommune. Men det kan også være kommunen, der bliver opmærksom på, at der er behov for at samarbejde om en borger med psykisk sygdom. I sådanne tilfælde er det kommunen, der har ansvaret for at kontakte det psykiatriske center – se afsnit om kontaktoplysninger.

Ved ambulant behandling har kommunen mulighed for at støtte borgere, der også er visiteret til indsatser i kommunen, i at fastholde behandlingen. Kommunerne motiverer og støtter borgeren i at anvende medicin efter aftale med behandlende læge. Det kan også rent praktisk være støtte til at sikre, at borgeren møder til behandling/samtaler hos behandlende læge, i jobcentret, til misbrugsbehandling eller lign.

Misbrugsbehandling er et andet eksempel på en kommunal indsats, der kan iværksættes samtidig med behandling i Region Hovedstadens Psykiatri, og hvor borgere har gavn af en sammenhængende behandling. Se afsnit om borgere med samtidig psykisk sygdom og misbrug.

Det er vigtigt at de planer, der er udarbejdet af hhv. det psykiatriske center og kommunen bliver koordineret. I komplicerede forløb vil det være hensigtsmæssigt, at der arbejdes med en fælles plan og mål, fx koordinerende indsatsplaner i forbindelse med misbrug og samtidig psykisk sygdom.

Netværksmøder

Generelt om netværksmøder

Netværksmøder skal understøtte et velkoordineret forløb for både ambulante forløb og forløb under indlæggelse. På netværksmøder drøfter borgeren, dennes netværk og de forskellige aktører sagen, og kan indgå aftaler om forløbet. Borgeren og evt. dennes netværk skal altid deltage i netværksmødet, hvis borgeren ønsker det. Almen praktiserende læge kan deltage i sådanne møder, hvis der er behov. Den praktiserende læges deltagelse sker altid efter dialog med denne.

Netværksmøder kan afholdes som fysiske møder, videomøder, telefonmøder eller lign.

Et netværksmøde kan afholdes på ethvert tidspunkt i et udrednings- og behandlingsforløb, når enten kommune eller det psykiatriske center skønner, at der kan være behov herfor. Netværksmøde kan ligeledes afholdes på initiativ af borgeren, hvis kommunen og det psykiatriske center er enige heri. Et sådan ønske bør som hovedregel imødekommes, men kan i særlige tilfælde afslås på baggrund af en konkret, faglig vurdering. Parterne bør prioritere at deltage i sådanne netværksmøder.

Den part, der inviterer til netværksmøde, skal udarbejde en dagsorden for mødet. Den part, der inviterer, skal desuden udarbejde et kort referat, der beskriver de aftaler, der bliver indgået⁵. Referatet sikrer at alle parter ved, hvad der er aftalt på netværksmødet – og dermed også ved, hvem der skal følge op på de aftaler, der er indgået. Der er vigtigt, at deltagerne i netværksmødet kan sikre, at der igangsættes nødvendige tiltag i kommunen eller det psykiatriske center.

Netværksmøder under ambulant behandling

I tilfælde, hvor der er behov for en koordineret indsats i forbindelse med et ambulant behandlingsforløb kan der afholdes netværksmøde med deltagelse af relevante parter.

Når der inviteres til netværksmøde er parterne forpligtet til at finde et egnet mødetidspunkt og mødested, så mødet afholdes indenfor en rimelig frist.

Tilfælde, hvor borger ikke ønsker behandling og/eller kommunale indsatser

Sociale- og sundhedsmæssige indsatser i kommunerne er med meget få undtagelser tilbud til borgerne – og ønsker borgerne ikke at modtage tilbuddet, er der ingen sanktionsmuligheder. Afslag på jobmæssige indsatser kan dog føre til økonomiske sanktioner for borgeren.

Som kommune eller behandlende læge, er det vigtigt at være opmærksom på, at borgerens afslag om behandling eller kommunale indsatser, i sig selv kan være en indikation for, at borgeren har behov for støtte⁶.

Indsatser skal iværksættes uden anmodning i de sjældne tilfælde, hvor kommunens omsorgspligt overfor borgere med psykisk sygdom overstiger hensynet til borgerens personlige integritet.

Der kan i sådanne tilfælde ligeledes overvejes, om der er behov for indlæggelse med tvang, hvis psykiatrilovens bestemmelser herfor er opfyldt – link indsættes.

Information til praktiserende læger fra Region Hovedstadens Psykiatri

Region Hovedstadens Psykiatri skal informere borgerens læge, når der under et ambulant behandlingsforløb sker væsentlige ændringer i borgerens behandling, herunder i forhold til medicinering, der har betydning for lægens arbejde. Nye og reviderede behandlingsplaner sendes til den praktiserende læge, når det er relevant i forhold til dennes opgaver.

---

⁵ I tilfælde, hvor borger tager initiativ til netværksmøde skal den part, som borgeren henvender sig til sørge for i samarbejde med borgeren at udarbejde dagsorden. Denne part er ligeledes ansvarlig for at udarbejde referat fra mødet.

⁶ I sådanne tilfælde kan kommunen fx anvende servicelovens § 99 og § 129

Afslutning af et ambulat behandlingsforløb

Ved afslutning af et ambulat behandlingsforløb ajourfører det psykiatriske center det Fælles Medicin Kort - FMK og sender en epikrise til borgerens læge inden for 24 timer.⁷

Det skal fremgå klart af epikrisen, hvis der er behov for opfølgning hos egen læge, herunder skal behov for opfølgning hos egen læge stå øverst/først i epikrisen. Samtidig orienterer Region Hovedstadens Psykiatri borgerens kommune – se afsnit vedr. kontaktoplysninger, når der er et igangværende samarbejde om borgeren.

Hvis borgerens tilstand forværres kan borgeren påny henvises til behandling i Region Hovedstadens Psykiatri. Det sker ved at egen læge sender en henvisning til Den Centrale Visitation – CVI.

Akut behandling

Når en borger får behov for akut psykiatrisk behandling, kan borgeren, eller andre på vegne af denne, kontakte den nærmeste psykiatriske akutmodtagelse⁸ [link](#). Alle kan henvende sig uden visitation eller henvisning på en psykiatrisk akutmodtagelse.

Når borgeren henvender sig i den psykiatriske akutmodtagelse, bliver borgeren undersøgt, og der bliver taget stilling til det videre forløb, hvor der er følgende muligheder – eller en kombination heraf:

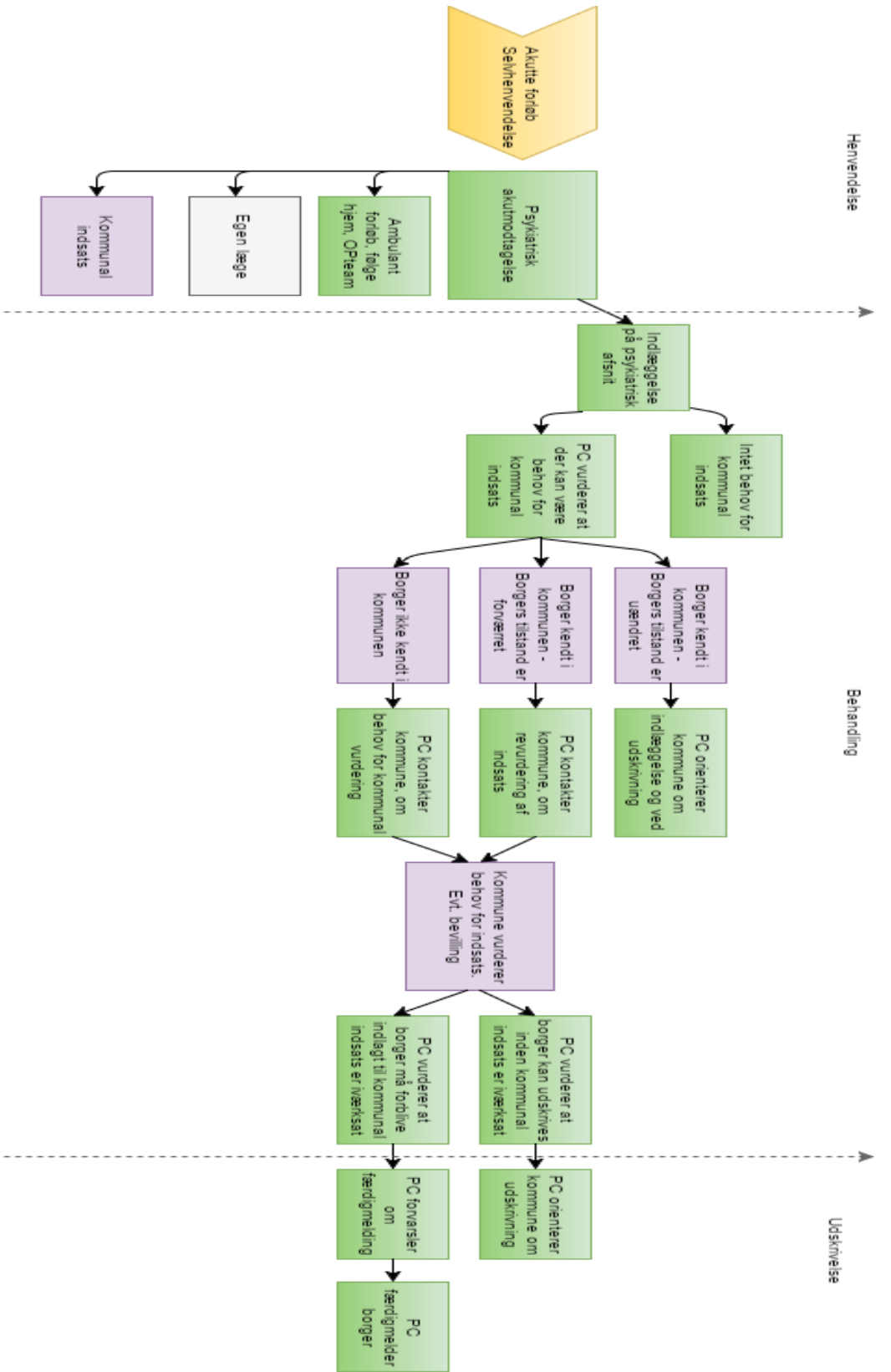
- Borgeren bliver indlagt
- Borgeren bliver henvist til ambulat behandling
- Borgeren bliver henvist til egen læge
- Borgeren bliver henvist til at tage kontakt til kommunen
- Borgeren afsluttes efter undersøgelse/behandling

Sagsforløbet i sådanne akutte forløb er illustreret i diagrammet nedenfor:

---

⁷ Afsnittet tilrettes i overensstemmelse med de aftaler, der indgås i forbindelse med udmøntningen af Praksisplanens indsatsbeskrivelser om sikker ansvarsoverdragelse, når de foreligger. Se side 6. afsnit om Supplerende bemærkninger om praktiserende lægers deltagelse i samarbejdsaftalen.

⁸ På Bornholm kontaktes den somatiske akutmodtagelse

Hvis borgeren bliver indlagt, er forløbet beskrevet i afsnittet herunder.

Hvis borgeren bliver henvist til ambulante behandling, er forløbet beskrevet i afsnittet om ambulante behandling.

Indlæggelse

Samarbejde mellem Region Hovedstadens Psykiatri og kommunerne

Når en borger med psykisk sygdom bliver indlagt i Region Hovedstadens Psykiatri, skal det psykiatriske center ved indlæggelsen undersøge, om borgeren enten får eller kunne have brug for kommunale indsatser, herunder indsatser fra det sociale, det sundhedsfaglige og/eller det beskæftigelsesrettede område.

Det indebærer, at borgerens kommune skal adviseres så snart det psykiatriske center har identificeret, at der kan være behov for enten justering eller iværksættelse af nye kommunale indsatser. Hvis kommunen vurderer, at der er grundlag for justering og/eller tilvejebringelse af kommunale indsatser, begynder kommunen sagsbehandlingen parallelt med, at den psykiatriske behandling finder sted. Kommunen holder det psykiatriske center orienteret om, hvornår en social indsats forventes at kunne iværksættes.

Det er afgørende for sagens fremdrift og timing, at der under indlæggelsen foregår et kontinuerligt tæt samarbejde mellem det psykiatriske center og kommunen. Det er i den forbindelse vigtigt, at kommunen løbende orienteres om borgers funktionsniveau og forventet udskrivningsdato.

Orienteringen fra det psykiatriske center til kommunen kan enten være elektronisk, telefonisk eller ved afholdelse af et netværksmøde – link til tekst om netværksmøde, der enten kan være et fysisk møde, et videomøde, et telefonmøde eller lign.

Udskrivningsmentorer

Borgere, der udskrives fra psykiatrisk indlæggelse og som modtager kontanthjælp, dagpenge eller sygedagpenge har ret til en udskrivningsmentor i henhold til lov om aktiv beskæftigelsesindsats. Retten opstår også i forhold til meget korte indlæggelsesforløb.

Hvis borgeren opfylder betingelserne herfor, skal Region Hovedstadens Psykiatri kontakte borgerens kommune og informere om, at borgeren er indlagt og ønsker at gøre brug af sin ret til en udskrivningsmentor, jf. § 31 b, stk. 2 i lov om aktiv beskæftigelse [link](#).

Orientering, varsling og færdigmelding

Der er følgende hovedscenarier for samarbejdet mellem kommunerne og Region Hovedstadens Psykiatri i forhold til, hvornår og hvordan der arbejdes med orienteringer, varslinger og færdigmeldinger:

1. Borger har allerede en indsats i kommunen – borgerens behov for støtte forventes at være uændret ved udskrivningen
2. Borger har allerede en indsats i kommunen – borgerens behov for støtte forventes at være større ved udskrivningen
3. Borger har ikke en indsats i kommunen – det psykiatriske center skønner, at der kan være behov for kommunale indsatser ved udskrivningen.

Ad. 1 – Borger har allerede en indsats i kommunen – borgerens behov for støtte forventes at være uændret ved udskrivningen

I sådanne tilfælde *orienterer* det psykiatriske center borgerens kommune ved indlæggelsen. Kommunen kan efter en konkret vurdering standse den kommunale indsats ved indlæggelsen og genoptage ved udskrivningen.

Der sker *ikke varsling* i disse sager. Det psykiatriske center *orienterer* kommunen om udskrivning.

Ad. 2 – Borger har allerede en indsats i kommunen – borgerens behov for støtte forventes at være større ved udskrivningen

I sådanne tilfælde kontakter det psykiatriske center kommunen og *orienterer* om, at det skønnes, at borgerens behov for kommunale indsatser ved udskrivningen er større end hidtil tildelte indsatser. På baggrund heraf vurderer kommunen, om der er behov for at tildele/justere kommunale indsatser til borgeren.

Hvis borger **kan** udskrives selv om den/eller de kommunale indsatser **ikke** er sat i værk, *varsler* det psykiatriske center *ikke* kommunen, men *orienterer* kommunen om udskrivning.

Hvis borger **ikke kan** udskrives før kommunale indsatser er sat i værk, *varsler* det psykiatriske center *så tidligt som muligt* og senest 8 dage før borgeren, efter en lægelig vurdering, skønnes at være færdigbehandlet i hospitalsregi. Det psykiatriske center sender varslingsblanket til borgerens kommune. – [link til revideret orienterings- varslings- og færdigmeldingsblanket](#).

Varslingen er et **supplement** til den tværsektorielle dialog, der skal have været under indlæggelsesforløbet jf. hensigten om dialog og tidlig indsats. Se afsnit om netværksmøder.

Det psykiatriske center *sender færdigmelding* til kommunen, når borgeren efter en lægelig vurdering er færdigbehandlet under indlæggelse.

Hvis der er ventetid i forhold til iværksættelse af kommunale indsatser til borgeren, skal kommunen tilvejebringe anden støtte i ventetiden, så borgeren kan udskrives så hurtigt som muligt efter færdigmeldingen.

Det bemærkes, at i tilfælde hvor borgeren ikke længere ønsker at være indlagt, og der ikke er grundlag for at tilbageholde borgeren med tvang, *orienterer* det psykiatriske center borgerens kommune, hvis der er givet samtykke hertil. Det gælder også i de tilfælde, hvor der ellers ville have været behov for at det psykiatriske center varsler kommunen om udskrivning.

Ad. 3 – Borger har ikke en indsats i kommunen – det psykiatriske center skønner, at der kan være behov for kommunale indsatser ved udskrivningen

I sådanne tilfælde skal det psykiatriske center *så tidligt som muligt efter indlæggelsen* kontakte borgerens kommune med henblik på dialog, som forberedelse af udskrivningen, der gør det muligt for kommunen at vurdere, om der er behov for kommunale indsatser. Kommunen skal på dette grundlag påbegynde sagsbehandlingen, hvis der er brug for kommunale indsatser.

Hvis borger **kan** udskrives selv om den/eller de kommunale indsatser ikke er sat i værk, sker der *ikke varsling og færdigmelding*. Det psykiatriske center *orienterer* kommunen om udskrivning.

Hvis borger **ikke kan** udskrives før de kommunale indsatser er sat i værk, *varsler* det psykiatriske center *så tidligt som muligt* og senest 8 dage før borgeren, efter en lægelig vurdering, skønnes at være færdigbehandlet i hospitalsregi borgerens kommune ved at sende varslingsblanket [link til revideret orienterings- varslings- og færdigmeldingsblanket](#).

Varslingen er et **supplement** til den tværsektorielle dialog, der skal have været under indlæggelsesforløbet jf. hensigten om dialog og tidlig indsats – se afsnit om netværksmøder.

Det psykiatriske center *sender færdigmelding* til kommunen, når borgeren efter en lægelig vurdering er færdigbehandlet under indlæggelse.

Hvis der er ventetid i forhold til iværksættelse af den/de ønskede kommunale indsats(er) til borgeren, skal kommunen tilvejebringe anden støtte i ventetiden, så borgeren kan udskrives så hurtigt som muligt efter færdigmeldingen.

Det bemærkes desuden, at i tilfælde hvor borgeren ikke længere ønsker at være indlagt, og der ikke er grundlag for at tilbageholde borgeren med tvang, *orienterer* det psykiatriske center borgerens kommune, hvis der er givet samtykke hertil. Det gælder også i de tilfælde, hvor der ellers ville have været behov for at det psykiatriske center varsler kommunen om udskrivning.

Netværksmøder under indlæggelse

I tilfælde hvor udskrivningen er betinget af, at kommunale indsatser er iværksat, er det vigtigt at arbejde med netværksmøder, tidlig dialog og varslinger. I sådanne tilfælde, skal det psykiatriske center tage initiativ til et netværksmøde, som parterne er forpligtede til at finde et egnet mødetidspunkt til indenfor maksimalt 5 arbejdsdage. Se i øvrigt afsnit ”Generelt om netværksmøder”.

I tilfælde, hvor der kan ske udskrivning, selv om der ikke er iværksat kommunale indsatser er der ikke krav om, at kommunerne deltager i netværksmøde indenfor maksimalt 5 arbejdsdage.

Det vil i sådanne tilfælde være muligt at afholde netværksmøde efter udskrivning, hvis patienten overgår til ambulante behandling.

Afmelding af færdigmelding – genoptagelse af behandling

Hvis der, efter at det psykiatriske center har meldt borgeren færdigbehandlet til kommunen, sker en forværring i borgerens tilstand og den behandlingsansvarlige læge skønner, at det er nødvendigt at genoptage behandlingen, fremsender det psykiatriske center meddelelse om afmelding af færdigbehandlingsstatus til kommunen.

Når borgeren atter er udskrivningsparat fremsendes færdigmelding på ny. Det er i dette tilfælde ikke nødvendigt at forvarse forinden.

Udskrivning

Samarbejde mellem Region Hovedstadens Psykiatri og kommunerne

Det er som hovedregel kun i komplicerede forløb, at der vil være længerevarende indlæggelsesforløb. De fleste indlæggelsesforløb vil være af kortere varighed – se afsnit herom nedenfor.

Det er afgørende for borgerens oplevelse af et samtidigt og planmæssigt udskrivningsforløb, at der igennem hele indlæggelsesforløbet er et tæt samarbejde mellem Region Hovedstadens Psykiatri og kommunen.

Så snart Region Hovedstadens Psykiatri har kendskab til en udskrivningsdato, orienterer eller varsler det psykiatriske center borgerens kommune herom – se afsnit om orientering, varsling og færdigmelding.

Hvis der er ventetid i forhold til iværksættelse af den/de kommunale indsats(er) til borgeren, skal kommunen tilvejebringe anden støtte i ventetiden, så borgeren kan udskrives så hurtigt som muligt efter færdigmeldingen.

Netværksmøde ved udskrivning

Hvis der er behov for en yderligere koordinerende indsats ved udskrivningen, skal der holdes et netværksmøde ved udskrivning, hvor udskrivningsforløbet tilrettelægges og aftales.

Både kommune og det psykiatriske center har ret til at indkalde til et netværksmøde ved udskrivning. Borgeren og dennes pårørende har desuden ret til at indkalde til et netværksmøde. I sådanne tilfælde, skal det psykiatriske center tage initiativ til et netværksmøde, som parterne er forpligtede til at finde et egnet mødetidspunkt til indenfor maksimalt 5 arbejdsdage. Se i øvrigt afsnittet ”Generelt om netværksmøder”.

Udskrivningsaftaler og koordinationsplaner

Hvis der er opfyldt ganske særlige betingelser i psykiatriloven, skal overlægen vurdere, om der er behov for at indgå en udskrivningsaftale (borgeren medvirker), eller aftale en koordinationsplan (borgeren medvirker ikke).

Målgruppen for **udskrivningsaftaler** er borgere med psykisk sygdom, som ikke selv vil søge den behandling eller de sociale tilbud, der er nødvendige for deres helbred. I sådanne tilfælde, har overlægen på det psykiatriske center ansvaret for, at der bliver indgået en udskrivningsaftale, jf. § 13a i lov om anvendelse af tvang i psykiatrien [link](#).

Udskrivningsaftalen indgås mellem borgeren, det psykiatriske center, kommunen og andre relevante parter. Udskrivningsaftalen omfatter de behandlingsmæssige og sociale tilbud til borgeren. Det er overlægen på det psykiatriske center, som vurderer, om borgeren ikke selv vil søge behandling eller sociale tilbud efter udskrivning.

Hvis borgeren ikke vil medvirke til at indgå en udskrivningsaftale skal det vurderes, om der er behov for en **koordinationsplan**.

Målgruppen for en koordinationsplan er borgere, som ikke vil medvirke til at indgå en udskrivningsaftale. Overlægen på det psykiatriske center har ansvaret for i samarbejde med borgerens kommune og evt. egen læge og andre relevante parter at udarbejde en koordinationsplan for de behandlingsmæssige og sociale støttetilbud til borgeren, jf. § 13b i lov om anvendelse af tvang i psykiatrien [link](#).

Korte indlæggelsesforløb

I tilfælde, hvor indlæggelsesforløbet er ganske kortvarigt, herunder indlæggelse til af-rusning, orienterer Region Hovedstadens Psykiatri borgerens kommune, hvis det skønnes at borgeren har – eller kunne have behov for – kommunale indsatser.

Hvis der er behov for tværsektorielt samarbejde kan dette ske, selv om borgeren er udskrevet.

Overgang til ambulat behandling

Mange borgere vil efter et indlæggelsesforløb have behov for at fortsætte behandling i ambulat regi. Hvis der efter udskrivning fortsat er behov for tværsektorielt samarbejde, skal dette ske efter de retningslinjer, der er beskrevet under afsnittet om ambulat behandling.

Samarbejde med praktiserende læge ved udskrivning

Ved udskrivning fra indlæggelse ajourfører det psykiatriske center det Fælles Medicin Kort - FMK og sender en epikrise til borgerens læge inden for 24 timer.

Det skal fremgå klart af epikrisen, hvis der er behov for opfølgning hos egen læge, herunder skal behov for opfølgning hos egen læge stå øverst/først i epikrisen

Særligt i forhold til:

Beboere på botilbud⁹

Ambulant behandling

Målgruppen er borgere, der bor på botilbud og samtidig har et ambulante forløb i Region Hovedstadens Psykiatri. Den ambulante behandling af beboere på botilbud kan foregå ved, at beboeren møder til ambulante behandling i den regionale psykiatri, eller – når dette ikke kan lade sig gøre - ved at Region Hovedstadens Psykiatri varetager behandlingen i botilbuddet.

Med henblik på at sikre, at behandlingen af disse beboere på botilbud bliver så optimal som muligt skal der være et tæt samarbejde mellem medarbejderne på botilbuddet og de behandlingsansvarlige medarbejdere på det psykiatriske center. I tilfælde af en observerede ændringer, fx forværring, skal medarbejderne på botilbuddet tage kontakt til de behandlingsansvarlige medarbejdere i Region Hovedstadens Psykiatri med henblik på at minimere risikoen for at sygdommen forværres og for at forebygge indlæggelse/genindlæggelse – og/eller få råd om pleje/observation. Ligeledes skal de behandlingsansvarlige medarbejdere i Region Hovedstadens Psykiatri, når de er i botilbuddet, informere botilbuddets medarbejdere, hvis de oplever, at borgeren er i forværring.

Botilbuddet skal informere om den socialpædagogiske støtte og pleje, der har været arbejdet med op til en henvendelse samt informere om de tegn, der er for forværringen.

Indlæggelse

Akut indlæggelse

Hvis der er behov for akut indlæggelse, skal beboeren efter en konkret vurdering ledsages til akutmodtagelsen, med mindre beboeren indlægger sig selv uden botilbuddets kendskab. Botilbuddet skal forinden henvendelse i akutmodtagelsen tage telefonisk kontakt til akutmodtagelsen og varsle, at de kommer. Akutmodtagelsen skal ved modtagelsen så vidt muligt prioritere vurderingen af beboere fra botilbud.

---

⁹ Aftalen tilpasses i overensstemmelse med nationale retningslinjer for nye botilbudsformer, når disse foreligger. [Link til regeringens udspil om nye botilbudsformer fra 1. september 2016](#)

Botilbuddet skal ved indlæggelsen informere om den socialpædagogiske støtte og pleje, der har været arbejdet med op til en henvendelse samt informere om de tegn, der er for forværringen, der ligger til grund for indlæggelsen.

Under indlæggelsen skal der i samarbejde med borgeren/patienten indgås en individuel aftale vedr. mødeaktivitet mellem botilbuddets personale og personalet på døgnafsnittet i Region Hovedstadens Psykiatri.

Planlagt indlæggelse

Planlagte indlæggelser sker i samarbejde med den psykiater, der er ansvarlig for den ambulante behandling i botilbuddet. Den behandlingsansvarlige psykiater skal samarbejde både med botilbuddet og det pågældende døgnafsnit.

Region Hovedstadens Psykiatri og botilbuddet skal i alle indlæggelsesforløb være i dialog med hinanden, dels med henblik på at skabe klarhed over det forventede indlæggelsesforløb, herunder længden heraf, dels med henblik på at sikre en god udskrivning.

Udskrivning til botilbud

I forbindelse med udskrivning af beboere til botilbud gælder aftalens ordlyd om orientering, varsling og færdigmelding – se afsnit herom. Det indebærer, at det psykiatriske center skal *orientere* [link til afsnit om orientering, varsling og færdigmelding](#) botilbuddet om udskrivning i tilfælde, hvor beboerens behov for støtte forventes at være uændret ved udskrivningen – og i tilfælde, hvor beboerens behov for støtte forventes at være større ved udskrivningen, men hvor udskrivning kan ske, selv om kommunale indsatser ikke er sat i værk. Der skal alene ske *varsling* og færdigmelding i de tilfælde, hvor der ikke kan ske udskrivning til botilbud, før nye/justerede kommunale indsatser er sat i værk.

Hvis der sker ændringer i medicineringen under indlæggelse, skal det psykiatriske center ajourføre det Fælles Medicin Kort – FMK ved udskrivelsen og informere botilbuddet herom. Ligeledes skal beboeren informeres om dette, og botilbuddet skal så vidt muligt støtte beboeren i at følge behandlingsplan og medicinerings i det omfang beboerne ønsker dette.

Det psykiatriske center skal ved udskrivningen informere botilbuddet om, hvad der er sket under indlæggelsen. Det psykiatriske center skal desuden informere personalet på botilbuddet om, hvad de skal være særligt opmærksomme på i forbindelse med medicin, og hvad der kan give anledning til, at bostedet skal kontakte Region Hovedstadens Psykiatri igen.

Beboere på botilbud er en særligt sårbar gruppe, hvorfor der kan være behov for at forberede udskrivningen til botilbuddet. Hvis der har været tale om en langvarig indlæggelse kan der være behov for at beboeren kan træne overgangen ved fx at komme

på besøg eller på overnatning i botilbuddet. Det skal sikres, at dette kan ske, når borgeren ønsker dette.

Som udgangspunkt vil det være beboerens ønske om følgeskab, der er bestemmende for om vedkommende skal hentes eller ej.

Hvis der skal ske en ambulante opfølgning på indlæggelsesforløbet, skal det ske så hurtigt som muligt og senest inden 5 arbejdsdage efter udskrivning. De behandlingsansvarlige medarbejdere i Region Hovedstadens Psykiatri og medarbejderne på botilbuddet skal derfor være særligt opmærksom på beboeren i perioden efter udskrivning med henblik på at sikre en god overgang fra indlæggelse til udskrivning til botilbud.

Botilbuddet skal efter udskrivning støtte beboerne i at følge behandlingsplanen og kontakten til det ambulante behandlingstilbud, samt levere den relevante pleje. Det bør understreges, at botilbuddet kun kan være med, så længe borgeren ønsker at botilbuddet deltager.

Hvis en beboer fra et botilbud er indlagt kortvarigt, gælder samme retningslinjer, som er beskrevet under afsnittet om korte indlæggelser – se dette afsnit.

Alle beboere på botilbud, der behandles i Region Hovedstadens Psykiatri, skal minimum have én årlig medicinstatus af hensyn til deres sikkerhed. I forbindelse med den årlige medicinstatus samt medicinstatus ved indflytning, er Region Hovedstadens Psykiatri forpligtet til at indhente information om borgerens eventuelle somatiske medicin.

Borgere med samtidig psykisk sygdom og misbrug

Sundheds- og Ældreministeriet har i et brev den 3.6.2016 redegjort for ansvaret for misbrugsbehandling af personer, som ud over misbruget har en psykisk lidelse – link. Indholdet i brevet ligger til grund for dette afsnit i aftalen.¹⁰

Ansvarsfordeling¹¹

Kommunerne har ansvaret for misbrugsbehandlingen, dog således at regionerne har ansvar for misbrugsbehandling under indlæggelse samt for akut, kompliceret afrusning og behandling af akut alkoholforgiftning.

Det er den enkelte kommunes ansvar at tilrettelægge behandlingsindsatsen på misbrugsområdet. Kommunen har valgfrihed til selv at etablere behandlingspladser, træffe aftale med region/en anden kommune eller træffe aftale med private udbydere af behandlingstilbud. Kommunen skal sikre, at der er et tilstrækkeligt udbygget behand-

---

¹⁰ Kommunerne bemærker, at Sundhedsministeriets brev af 3.3.2016 indebærer en opgaveændring, som endnu ikke er dut-forhandlet, og hvor det desuden ikke er tilstrækkelig klart, hvad konsekvensen af udmeldingen er. Parterne er enige om at aftalen tilrettes, såfremt der kommer nye nationale udmeldinger om opgavefordelingen mellem region og kommuner i forhold denne målgruppe.

¹¹ Kriminalforsorgen er ansvarlig for misbrugsbehandlingen af indsatte i Kriminalforsorgens institutioner.

lingstilbud, som også tilgodeser udsatte grupper – herunder tilbud, som særligt retter sig mod personer, som ud over misbruget også har en psykisk lidelse. Det kommunale behandlingssystem må ikke afvise at udrede eller behandle personer med et misbrug med den begrundelse, at de har en psykisk lidelse.

Regionen har efter sundhedsloven ansvaret for behandling i praksissektoren og sygehusvæsenet. Behandlingen af en psykisk lidelse er derfor regionens ansvar, og behandlingen kan foregå ved praktiserende læge, praktiserende psykolog, praktiserende speciallæge i psykiatri og i sygehusvæsenet. Regionen må ikke afvise at udrede eller behandle personer med en behandlingskrævende lidelse med den begrundelse, at de har et misbrug.

Samarbejde

Påbegyndes misbrugsbehandling under et indlæggelsesforløb, skal der med samtykke fra patienten etableres forbindelse til det kommunale misbrugsbehandlingssystem med henblik på at sikre videreførelse af behandlingen efter udskrivning, såfremt patienten måtte ønske det. Det gælder også i de tilfælde, hvor patienten efter udskrivning fortsætter behandling for den psykiske lidelse i ambulant regi eller hos egen læge.

Denne klare og tydelige ansvarsfordeling kan ikke stå alene. Bl.a. fordi behandling af misbruget ofte vil være en forudsætning for, at patienter kan profitere af psykiatrisk behandling og omvendt, er koordination og samarbejde mellem kommunen og regionen mhp. at sikre sammenhæng og kontinuitet i indsatsen helt afgørende. Borgere, som har både et misbrug og en psykisk lidelse, er en gruppe, som er særligt skrøbelig, og som ikke kan forventes selv at varetage koordinationen.

Det er således vigtigt, at der under et indlæggelsesforløb er en tæt dialog og samarbejde mellem det psykiatriske center, kommunen, borgeren og evt. dennes pårørende med henblik på at sikre, at borgeren fortsætter i misbrugsbehandling efter udskrivning. Der henvises til afsnittet om samarbejde under indlæggelse, herunder til muligheden for at afholde netværksmøder og aftale/tilrettelægge indsatsen nærmere.

Koordinerende indsatsplaner

Målgruppen for de koordinerende indsatsplaner er borgere med svære psykiske lidelser og samtidigt misbrug, som behandles ambulant i Region Hovedstadens Psykiatri og/eller borgere med psykiske lidelser og samtidigt misbrug, som har meget komplekse sociale problemstillinger, der tillige har kontakt med den kommunale stof-/alkoholbehandling og/eller den regionale ambulante psykiatri. Borgerne skal samtidig vurderes at have gavn af indsatser begge steder. Fælles for gruppen af borgere, der bør tilbydes en indsatsplan er, at de vurderes at have behov for støtte til at kunne modtage en koordineret indsats

Koordinerende indsatsplaner er et redskab, der kan anvendes for at skabe overblik over borgerens aktuelle udfordringer og koordinere de indsatser, der skal sættes i værk

i det psykiatriske ambulatorium og den kommunale alkohol- og stofmisbrugsbehandling.

Udarbejdelsen af de koordinerende indsatsplaner har til formål at støtte op om de enkelte regioner og kommuners generelle forpligtelse til at sikre, at alle kan modtage psykiatrisk behandling samt behandling for alkohol- og stofmisbrug. De koordinerende indsatsplaner skal medvirke til at forbedre indsatsen ved at skabe bedre sammenhæng i den enkelte borgers forløb.

Kommunerne og de psykiatriske centre skal overveje om det giver mening at anvende de koordinerende indsatsplaner i forhold til de fælles borgere, der er i målgruppen for anvendelse af disse indsatsplaner. Det forventes, at det er en mindre målgruppe, der har behov for, at de koordinerende indsatsplaner bringes i anvendelse.

Hjemløse

Når en hjemløs borger med psykisk sygdom bliver indlagt i Region Hovedstadens Psykiatri, kontakter det psykiatriske center borgerens kommune.¹²

Borgerens kommune er forpligtet til at vejlede om, og henvise borgeren til, de muligheder, der er for såvel midlertidige som varige boliger efter udskrivelsen samt påbegynde vurderingen og eventuel tilkendelse af kommunale indsatser til borgeren, herunder bl.a. stillingtagen til indsatser, der kan afhjælpe borgerens boligproblem.

Inden en hjemløs borger bliver udskrevet og borgeren ikke selv er i stand til at finde en passende bolig, skal borgerens kommune bistå borgeren i forhold til at finde et relevant opholdssted, fx herberg. Samme principper gælder også for samarbejdet om hjemløse borgere, der bliver behandlet ambulantly.

Kommunen er forpligtet til at skaffe familier eller enlige, der har mistet en bolig, midlertidig husly mod betaling. Forpligtelsen forudsætter, at det drejer sig om en person eller en familie, der akut har mistet sin hidtidige bolig og altså står helt uden mulighed for at få tag over hovedet. Den kommunale forpligtelse er betinget af, at den boligløse i den akutte situation ikke selv har mulighed (midler) for at skaffe sig indkvartering - midlertidig eller varig. Kommunerne har forskellige muligheder for at hjælpe borgeren, der bl.a. beror på boligsituationen i kommunen og adgangen til forsorgshjem eller herberger. Personer tilmeldt en c/o adresse er ikke umiddelbart omfattet, når lejemålet ophører, idet boligproblemet ikke er akut opstået, men forudsigeligt. I sådanne tilfælde er det opholdskommunen, der har handleforpligtelsen.

Borgere med psykisk sygdom og retslig foranstaltning

Behandlings- og støtteforløb til borgere med psykisk sygdom og retslig foranstaltning består ofte af flere forskellige indsatser fra både Region Hovedstadens Psykiatri, kommunen og andre relevante myndigheder, fx kriminalforsorgen. Det er derfor vig-

---

¹² Det er borgerens handlekommune, der skal kontaktes. I tilfælde, hvor borgerens handlekommune ikke er kendt, kontaktes opholdskommunen.

tigt, at indsatserne bliver koordineret, og at der er en klar ansvarsfordeling. [Link til Sundheds- og Ældreministeriets publikation om psykisk sygdom og kriminalitet, kapitel 3 om psykisk syge kriminelle, aktører og regelgrundlaget.](#)

Under indlæggelse af borgere med psykisk sygdom og retslig foranstaltning, har den behandlingsansvarlige overlæge ansvaret for borgeren i forhold til den retslige foranstaltning.

Region Hovedstadens Psykiatri og borgerens kommune har hver især ret til at indkalde hinanden til et koordineringsmøde i forhold til borgeren. Ved mødet skal borgeren, borgerens kommune, Region Hovedstadens Psykiatri og andre relevante parter, fx Kriminalforsorgen deltage. Se afsnittet om netværksmøder.

Når borgeren med retslig foranstaltning skal udskrives, skal borgerens kommune vurdere, om borgeren har behov for kommunale indsatser. Kommunen skal påbegynde denne vurdering så tidligt, at sagsbehandlingen og evt. tildeling af kommunale indsatser er tilkendt på tidspunktet for udskrivningen.

I forhold til borgere med dom til behandling følges samme fremgangsmåde, som for øvrige indlæggelser med netværksmøder, samt orienteringer, varslinger og færdigmeldinger.

Samme retningslinjer gælder for borgere med psykisk sygdom og retslig foranstaltning, der behandles ambulantly.

PSP-samarbejdet

Retsplejelovens §§ 114 og 115 beskriver rammerne for PSP-samarbejdet, der er et samarbejde mellem Politi – Socialforvaltning – Psykiatri. Samarbejdet har til hensigt at sikre, at borgere, der er i kontakt med alle tre myndigheder, får en koordineret indsats samt forebygge at borgerne falder mellem flere stole.

Retsplejeloven tillader en udveksling af oplysninger mellem de tre involverede myndigheder uden borgerens samtykke. Borgeren kan kun blive en PSP-sag, hvis alle tre myndigheder på en eller anden måde er involveret i forhold til borgeren. Der skal således være en mistanke om, eller risiko for kriminalitet, før politiet er involveret.

PSP-arbejdet afvikles som møder mellem kommunerne, behandlingspsykiatrien og politiet. På møderne kan konkrete borgersager drøftes og oplysninger udveksles med henblik på at socialt udsatte borgere kan få den fornødne hjælp og/eller forebygge kriminalitet. Drøftelserne kan fx føre til en indsats fra en eller flere af de tre myndigheder

Børn i familier med psykisk sygdom

Alle offentligt ansatte har skærpet pligt til at underrette kommunen, når de har en formodning om, at et barn eller en ung har eller kan få behov for særlig støtte, jf. service-lovens § 153 [link](#).

Når en borger med psykisk sygdom får behov for behandling, hvad enten der er tale om ambulans behandling, behandling under indlæggelse, akut eller planlagt behandling, er der særligt behov for opmærksomhed i forhold til evt. børn i familien. Personalet i Region Hovedstadens Psykiatri skal derfor altid undersøge;

- om der er børn i familien og
- om der er nogen, der tager sig af børnene.

Det psykiatriske center skal vurdere, om det psykiatriske center selv kan yde den nødvendige støtte til familien, eller om borgerens kommune skal underrettes. Hvis det psykiatriske center vurderer, at kommunen skal underrettes, har det psykiatriske center ansvaret for at underrette kommunen. Underretning kan ske med og uden forældres samtykke, men der skal i videst muligt omfang indhentes samtykke til at sende underretning til kommunen.

Når en kommune modtager en underretning, skal kommunen registrere den centralt, og inden for 24 timer skal det vurderes, om der er behov for at iværksætte akutte foranstaltninger over for barnet eller den unge.

Hvis der ikke er behov for underretning af borgerens kommune, når behandlingen påbegyndes, skal det psykiatriske center løbende være opmærksom på, om der opstår behov for at underrette kommunen, hvis der sker ændringer i borgerens tilstand, der kan have betydning for børnene i familien.

Ved en ny underretning om et barn eller en ung, hvor kommunen allerede har iværksat en foranstaltning, skal kommunen genvurdere sagen.

I Region Hovedstadens Psykiatri er der et stort fokus på børn med psykisk syge forældre. Der er udpeget børnekoordinatorer på hvert center, ligesom der på hvert afsnit er nøglepersoner, der bl.a. sørger for tilbud om familiesamtale. En familiesamtale, er en samtale, hvor barnet/ børnene inviteres til en samtale med henblik på at fortælle om far/mors sygdom, målrettet barnets alder. Målet er også at skabe åbenhed og mulighed for dialog i familien.

Psykinfo, der er centralt beliggende i København, har oprettet børnegrupper for børn, af forældre, der er eller har været i behandling i Region Hovedstadens Psykiatri. Tilbuddet er gratis og målgruppen er børn mellem 9 og 16 år. Se mere på psykinfo@regionh.dk [link](#)

Det generelle grundlag for samarbejdet

Ansvarsfordeling

- Kommunerne har ansvaret for at vurdere og tilkende kommunale indsatser, som borgerne i målgruppen har behov for, og stille disse til rådighed.
- Region Hovedstadens Psykiatri har ansvaret for at udrede og behandle borgere med psykisk sygdom – både ambulante, ved opsøgende virksomhed og under indlæggelse.
- Praktiserende læger har ansvaret for at undersøge og behandle borgere med psykisk sygdom – eller henvise til udredning og behandling i Region Hovedstadens Psykiatri – eller hos privatpraktiserende speciallæger i psykiatri.¹³

Kommuner og Region Hovedstadens Psykiatri er gensidigt forpligtet til at samarbejde om fælles borgere/patienter. Samarbejdet sker med respekt for de faglige rammer og vilkår, som kommunerne og Region Hovedstadens Psykiatri hver især er underlagt.

Kontaktoplysninger

Kommunerne og Region Hovedstadens Psykiatri forpligter sig til at sikre, at der er én indgang til hhv. kommuner og psykiatriske centre.

Det indebærer, at der i hver kommune skal være en systembåret, organisatorisk indgang, fx sikker mail postkasse – og at kommunerne hver især påtager sig ansvaret i forhold til at sikre, at relevante forvaltninger bliver involveret i sagen og løbende koordinerer indbyrdes. Kommunerne skal påtage sig ansvaret for, at henvendelser kommer frem til rette medarbejdere.

Tilsvarende skal de psykiatriske centre etablere en systembåret, organisatorisk indgang, fx sikker mail postkasse – og ligeledes påtage sig ansvaret for, at henvendelser kommer frem til de rette medarbejdere.

Kontaktoplysninger i forhold til disse systembårne indgange, skal være tilgængelige på de respektive hjemmesider, så alle har kendskab til, hvordan man kan komme i kontakt med hinanden.

Kontaktoplysninger for praktiserende læger findes på sundhed.dk.

Kommunikation

Der er udarbejdet udkast til kommunikationsaftale for voksne indlagte borgere med psykisk sygdom. Kommunikationsaftalen fastlægger retningslinjer for elektronisk kommunikation via MedCom.

Udkast til kommunikationsaftale skal pilotafprøves i løbet af 2017, hvorefter den færdiggøres endeligt. Kommunikationsaftalen skal derefter anvendes i den tværsektorielle

---

¹³ Praktiserende læger og privatpraktiserende speciallæger i psykiatri er ikke omfattet af denne aftale.

kommunikation i takt med, at kommunerne i Region Hovedstaden bliver i stand til at kommunikere via MedCom på det psykiatriske område.

Link til kommunikationsaftalen indsættes i denne aftale, når aftalen foreligger i endelig form.

Indtil aftalen er godkendt – og indtil de enkelte kommuner bliver i stand til at kommunikere via MedCom, skal parterne så vidt muligt kommunikere via tunnelkryptering.

Kommunikationen mellem praktiserende læger og Region Hovedstadens Psykiatri foregår så vidt muligt via MedComs standard for elektronisk henvisning.

Kommunikation vedr. medicinering sker via det Fælles Medicin Kort - FMK. Alle parter, der arbejder med FMK har ansvar for at FMK er opdateret, så kortet afspejler den aktuelle medicinering.

Aftalens løbetid

Aftalen træder i kraft den 1.3.2017 og ligger til grund for samarbejdet, indtil anden aftale er indgået.

Opfølgning

Aftalens parter har ansvar for at sikre en effektiv implementering af samarbejdsaftalen. Både i egne systemer og tværsektorielt.

Dette kan ske på bilaterale møder mellem de psykiatriske centre og kommunerne i deres optageområde. Samordningsudvalgene skal desuden have fokus på at arbejde med at sikre, at aftalen kendes og bruges af det personale, der til daglig skal samarbejde om målgruppen.

Ved uenighed om fortolkning af samarbejdsaftalen i forhold til en konkret borger, skal de respektive ledelser indgå i en konstruktiv dialog og aftale en løsning. Tvister håndteres i de formelle ledelsessystemer.

Ordforklaring

- **Elektiv behandling** – planlagt behandling, der ikke er akut
- **CVI** – Psykiatriens Centrale Visitation, der modtager alle henvisninger til behandling
- **FMK** – Det fælles medicinkort
- **Recovery orienteret indsats** – er borgerens individuelle proces i forhold til arbejdet med bedring og mestring af psykisk sygdom
- **Epikrise** – lægebrev
- **KRAM faktorer** – indsats mod kost, rygning, alkohol og motion
- **PSP** – samarbejde mellem Politi, Socialforvaltning og Psykiatri
- **Bopælskommune** - den kommune som borgerens har folkeregisteradresse i og som borgeren sædvanligvis opholder sig i.
- **Opholdskommune** - borgeren kan have folkeregisteradresse i en kommune, men opholde sig i en anden kommune hos familie, sommerhus eller lign. Når borgeren tager midlertidigt ophold i anden kommune er det opholdskommunen der har handleforpligtelsen, hvorefter opholdskommunen får mellemkommunal refusion.